

KİŞİLİK HAKLARININ İHLALI

Gelişen teknoloji ve özellikle facebook, twitter gibi sosyal medya platformlarının etkisiyle günümüzde kişilerin özel hayatına müdahale edilmesi oldukça kolay hale gelmiş durumda. Buna paralel olarak bireye yaşama hakkı, mülkiyet hakkı gibi temel hakların yanında özel hayatını koruyacak hakların da tanınması zorunlu hale gelmiş ve 'kişilik hakkı' kavramı ortaya çıkmıştır.

Kişilik hakkı, genel geçer bir tanımı bulunmamakla birlikte, kişinin kişiliğini oluşturan tüm değerleri üzerindeki hakkı olarak tanımlanabilir. Kişinin isminin lekelenmemesi, şerefi, onuru, namusu, resmi, ismi üzerindeki haklar bu hak kapsamına girer. Örneğin herkesin kendi fotoğrafı üzerinde kişilik hakkı vardır ve hiç kimse onayl olmadan birinin fotoğrafını çekemez veya paylaşamaz.

BİR KİŞİNİN KİŞİLİK HAKKI NASIL İHLAL EDİLİR?

Bir fiilin, bireyin kişilik hakkını ihlal ettiğinden söz edebilmek için öncelikle fiilin hukuka aykırı nitelikte olması gerekir. Örneğin bir kişinin hukuka uygun yollarla başkasının özel hayatına ilişkin deliller elde etmesi ve bunları mahkemeye sunması halinde herhangi bir hukuka aykırılığın varlığından bahsedilemez. Aynı şekilde bir kanun emrinin veya yetkili merci emrinin yerine getiriliyor olması halinde de herhangi bir hukuka aykırılığın varlığından bahsedilemeyecektir. Bu bağlamda hakim in suç şüphesi altında olan birinin izlenmesine karar vermesi sonucunda kişinin günlük hayatının an be an izlenmesi hukuka uygundur. İşte bu ve benzeri durumlarda herhangi bir hukuka aykırılık bulunmadığından, kişilik hakkının ihlal edildiğinden bahsedilemeyecek ve izleyen ya da delili sunan kişinin herhangi bir cezai veya hukuki sorumluluğu doğmayacaktır.

Bir eylemin, kişilik hakkını ihlal ettiğinden söz edebilmek için hukuka aykırı olmasının yanında, bireyin gizli ya da ortak sahasında kalmasını istediği yani, kimse tarafından bilinmesini istemediği ya da sadece paylaştığı kişi ile arasında kalmasını, onun dışındakilerin bilmesini istemediği alanlara yönelik olması da aranır. Örneğin kişinin tedavi olmasının ardından doktorun herhangi bir onay almadan, kişinin bilgilerini içerir şekilde tedavi sürecini ifşa etmesi kişinin özel hayatının gizliliğini ihlal edici nitelikte bir eylemdir ; çünkü bu bilgilerin doktoru ile paylaşılmasında kişinin rızası vardır ancak doktorun üçüncü kişilerle paylaşmasında rıza yoktur. Bunun yanında uygulamada çok karşılaştığımız bir örnek de ayrılık safhasında olan bir kadının aldatıldığı şüphesi ile dedektif tutarak eşini izlettirmesi. Bu gibi durumlarda özel hayatın gizliliğini ihlal suçu işlenmiş olacak ve ayrıca elde edilen deliller, hukuka uygun şekilde elde edilmedikleri için amaca hizmet edemeyecek, yargılama aşamasında kullanılamayacaklardır.

KAMUYA MAL OLMUŞ KİŞİLERİN KİŞİLİK HAKKI

Kamuya mal olmuş kişiler yer aldıkları konum sebebiyle toplumun büyük çoğunluğu tarafından bilinen, tanınan veya toplumu etkileyen kişilerdir. Ünlü sporcuların, bilim adamlarının, sanatçıların ve devlet adamlarının bu anlamda kamuya mal olmuş kişiler olduğu söylenebilir. Bu kişilerin özel hayatlarının gizlilik alanı, diğer kişilerin özel hayatlarının gizlilik alanına göre çok daha

dardır. Kabul etmek gerekir ki halk, kamu hizmetlerinde önemli görevlerde bulunan, seçtiği ve ülkenin yönetiminde söz sahibi yaptığı kişiler hakkında bilgi edinmek, onların resmi hayatlarını etkileyen özel hayatlarını bilmek isteyecektir. Bir dahaki seçimler açısından bilgi edinmek veya o kişiyi destekleyip desteklemeye karar vermek açısından halkın bu hususta menfaati olduğu söylenebilir. Burada halkın menfaati, kamuya mal olmuş kişilerin bu tür yazılara konu olmaması ya da eleştirilmemesi hakkında daha çok gözetilmekte, basına bu kişiler ile ilgili haberleri halka duyurması adeta görev olarak yükletilmektedir.

Peki basın, kamuya mal olmuş kişiler hakkında halkı bilgilendirirken sınırsız bir yetkiye mi sahiptir? Bir kişi kendisi hakkında yapılan bir haber ile ilgili hiçbir yola başvuramayacak mıdır? Yargıtay'ın yerleşmiş kararlarına göre basın bir olayı ancak;

- a) Haber gerçek ise,
- b) Haber güncel ise,
- c) Haberin verilmesinde kamu yararı var ise ve,
- d) Haberin veriliş biçimi ile özü arasında bir bağ var ise

haber olarak sunabilir.

Yani kişi hakkında yalan, güncelliğini ve önemini kaybetmiş, kamunun bilmesinde menfaat bulunmayan olaylar haber olarak sunulamayacaktır.

Yapılan haberler ancak kişilerin görevleri, meslekleri ile doğrudan bağlantılı ise hukuka uygun kabul edilebilir. Burada özel alan/kamu alanı ayrımını da ele almakta fayda vardır. Eğer kişinin habere konu olan özel hayatı toplumdaki konumu gereği genel hayatını etkilemekte ise herkesten gizli kalma niteliğini kaybeder. Artık kişinin özel hayatı kamuyu ilgilendirmektedir. Ancak özel alan/ kamu alanı arasındaki çizgi çok ince bir çizgidir, her somut olay için ayrı ayrı değerlendirilmesi gereklidir. Ancak genel olarak basının kamu alanını ilgilendirdiğinden bahisle kişinin özel hayatına ilişkin her olayı haber yapması ve kamuya duyurması kabul edilemez. Nitekim Yargıtay 12. Ceza Dairesi'nde 2013 tarihli bir kararında özel yatında tatil yapmakta olan kamuya mal olmuş sanatçı hakkında gizlice fotoğrafı çekilerek yapılan haberde kamu yararı bulunmadığından, sanatçının özel hayatının gizliliğinin ihlal edildiğinden bahisle yapılan haberi hukuka aykırı bulmuştur.

Bahsi geçen kararda konuya Yargıtay'ın bakışı açısından önemli detaylar yer almaktadır ; (2012/32005 E. ve 2013/15770 K.)

Özel hayat kavramı; kişinin sadece gözlerden uzakta, başkalarıyla paylaşmadığı, kapalı kapılar ardında, dört duvar arasındaki yaşantısı ve mahremiyetinden ibaret değil, herkesin bilmediği veya bilmemesi gereken, istenildiğinde başka kişilere açıklanabilen, tamamen kişiye özel hayat olayları ve bilgilerin tamamını içerir. Bu nedenle, kamuya açık alanda bulunması, bu alandaki her görüntü veya sesin dinlenilmesine, izlenilmesine, kaydedilmesine, sürekli ve izinsiz olarak elde bulundurulmasına rıza gösterildiği anlamına gelmez. Kamuya açık alanda bulunduğu dahi, <kalabalığın içinde dikkat çekmezlik, tanınmazlık, bilinmezlik> prensibi geçerli olup, kamuya açık alandaki kişinin, gün içerisinde yaptıkları, gittiği yerler, kiminle niçin, nasıl, nerede ve ne zaman görüştüğü gibi hususları tespit etmek amacıyla sürekli denetim ve gözetim altına alınması sonucu elde edilmiş bilgileri ya da

onun başkalarınca görülmesi ve bilinmesini istemeyeceği, özel yaşam alanına girdiğinde şüphe bulunmayan faaliyetleri özel hayat kavramı kapsamına dahildir; ancak, süreklilik içermeyen ve özel yaşam alanına dahil olmayan olay ve bilgiler ise bu kapsamda değerlendirilemez. Sonuç olarak, bir olay ya da bilginin, özel hayat kavramı kapsamına girip girmediği belirlenirken, sadece içinde bulunulan fiziki çevrenin özelliklerine bakılmamalı, kişinin toplum içindeki konumu, mesleği, görevi, kamuoyu tarafından tanınıp tanınmadığı, dışa yansıyan davranışları, rıza ve öngörülerini, sosyal ilişkileri, müdahalenin derecesi gibi ölçütler de göz önüne alınmalı; ayrıca, özel hayatın gizliliğini ihlal suçunun oluşup oluşmadığının tespiti için, her somut olayda, hukuka uygunluk sebeplerinin bulunup bulunmadığı titizlikle araştırılmalıdır.

Bu açıklamalar ışığında: dosya içeriğine göre; ses sanatçısı olan mağdurenin, tatilini geçirdiği Bodrum'da, toplumun denetiminden uzaklaştığı bir tekne içerisinde, üzerinde mayosu olduğu ve ayakta durduğu sırada, rızası olmadan ve farkına varmadan fotoğrafının çekilip; bilgisi ve izni olmadan yayınlandığı olayda, kamuya mal olmuş mağdurenin, toplumun bilgilendirilmesi ve haber alma hakkı kapsamına giren özel yaşam alanına (örneğin, denizde boğulma tehlikesi atlatarak, sağlığında rahatsızlık meydana gelmesi gibi) dahil olmayan, mesleki faaliyeti içerisinde de yer almayan bir konuda, ailesi ve yakın çevresiyle geçirdiği tatil hakkında, okuyucuya bilgi aktararak, fiziksel mahremiyetine dair fotoğrafının çekilip, yayınlanmasında kamu yararı bulunmaması sebebiyle eylemi hukuka uygun kılan basının haber verme hakkı sınırlarının aşıldığı gözetilmeden, haberde yer alan <...tatilinin ilk gününde Yalıcıftlıkte mayoyla teknede yakalandı.> açıklamasından ve bulunduğu hal ve koşullardan anlaşılacağı üzere, çekimin gizlice yapıldığı ve mağdurenin mevcut haliyle görüntülerinin kaydedilmesi ve yayınlanmasına açıkça rıza göstermediği de dikkate alınmadan, toplumun gereksiz merak duygularının tatminini yeterli görüp, özel yaşamı salt mekana indirgeyerek, kamuya mal olmuş kişilerin konutları dışında özel hayatlarının bulunmadığı sonucunu doğuracak biçimde, <Şikayetçinin ünlü bir sanatçı olup halk tarafından ve dolayısıyla medya tarafından yaşantısının merak edildiği, sanatçıların, politikacıların ve halka mal olmuş diğer kişilerin evleri dışında görülebilecek yerlerde çekilmiş fotoğraflarının yayınlanmasının özel hayatın gizliliğini ihlal teşkil etmeyeceği, sanatçının fotoğrafının çekildiği tekne özel olmasına rağmen dışarıdan görülebilecek bir yerde bulunduğu sırada fotoğrafının çekildiği ve yayınlandığı> şeklindeki yasal olmayan gerekçelere dayalı olarak, sanığın beraatine karar verilmesi bozma sebebidir.

KİŞİ, HAKKINDA GERÇEKDİŞİ VEYA ŞEREF VE HAYSİYETİNİ ZEDELEYECİ HABER YAPILDIĞINDA NE YAPABİLİR?

Sosyal medya araçlarının da etkisiyle kişilik hakkı saldırıya çok daha açık hale gelmiştir. Günümüzde kişilik hakkı facebook, twitter, instagram gibi sosyal medya araçlarıyla, televizyon/gazete gibi görsel işitsel basın yayın yollarıyla çeşitli şekillerde ihlal edilebilmekte. Örneğin bir kişi hakkında gazetede asılsız haber yapılması ya da kişinin uygunsuz fotoğraflarının internette yayınlanması bu kapsamda değerlendirilebilir.

MK 24'e göre; 'Hukuka aykırı olarak kişilik haklarına saldırılan kimse, hakimden saldırıda bulunanlara karşı korunmasını isteyebilir. Kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar yada kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça, kişilik haklarına yapılan her türlü saldırı hukuka aykırıdır.'

MK 25'te ise kişilik hakkı saldırıya uğrayan kişilerin başvurulabilecekleri hukuki yollar özetle belirtilmiştir. Buna göre; 'Davacı hakimden saldırı tehlikesinin önlenmesini, sürmekte olan saldırıya son verilmesini, sona ermiş olsa bile etkileri devam eden saldırının hukuka aykırılığının tespitini isteyebilir. Davacı bunlarla birlikte, düzeltmenin veya kararın üçüncü kişilere bildirilmesini yada aykırı saldırı dolayısıyla elde edilmiş olan kazancın vekaletsiz iş görme hükümlerine göre kendisine verilmesine ilişkin istemde bulunma hakkı saklıdır.

Bir kişi, kişisel haklarına üçüncü kişi tarafından saldırılar gerçekleştirildiğinde kanunen şu yollara başvurabilir:

1)Son verme davası

Son verme davası kişilik haklarına yapılan saldırının sonlanmadığı, devam ettiği durumlarda kişinin saldırının durdurulmasını talep ettiği davadır. Örneğin bir kişinin haysiyet ve şerefine zedeleyecek nitelikteki haberlerin seri şekilde günlük gazetede yayımlandığını düşünelim. Kişi bu durumda saldırıya son verilmesi için saldırıyı yapana bu davayı karşı açabilir.

2)Saldırı Tehlikesinin Önlenmesi Davası

Henüz herhangi bir saldırı olmasa da yakın zamanda kişinin kişilik haklarının ihlal edileceğine dair kuvvetli şüphe olması durumunda 'saldırı tehlikesinin önlenmesi' davası açılabilir. Bir kişi hakkında bir gazetede yakında çok büyük ve şok açıklamalar yapılacağına duyurulması gibi hallerde henüz bir saldırı gerçekleşmemiş ya da kişinin kişilik hakkı ihlal edilmemiş olsa da saldırıya uğraması kuvvetle muhtemeldir. İşte bu gibi hallerde kişi önleme davası açarak saldırının gerçekleşmesini önleyebilir.

3)Tespit Davası

Saldırı sona ermiş olsa bile etkileri devam ediyor ve kişinin hayatını olumsuz yönde etkiliyor olabilir. Bu hallerde kişi bu durumun tespiti için dava açabilir ve kişiliğine karşı gerçekleştirilen eylemin hukuka aykırılığını tespit ettirebilir. Kanun koyucu ayrıca davacıya bu gibi hallerde hükmün yayınlattırılmasını ve 3. Kişilere bildirilmesini isteme hakkı da tanımıştır. Ancak davacı bunu talep etmez ise mahkeme kendiliğinden kararı yayınlama ve duyurma kararı veremeyecektir. Özellikle basın yoluyla yapılan ihlallerde basılmış eser mevcut olduğu sürece kişilik hakkı ihlal edileceğinden bu dava türü diğer davalara nazaran çok daha geniş kapsamlı bir koruma sağlayacaktır.

Kararın yayımlanması ve üçüncü kişilere bildirilmesinin istenmesi hakkı

Koruyucu davalarla birlikte istenebilecek bir taleptir. Kişilik hakkı ihlal edilen kişi açtığı koruyucu davalar ile birlikte, davaların sonucunda kararın üçüncü kişilere bildirilmesini veya yayınlanmasını isteyebilecektir.

SALDIRI SONUCUNDA DOĞAN ZARARLARIN GİDERİLMESİ İÇİN BULUNULABİLECEK TALEPLER;

a) Maddi-manevi tazminat ve vekaletsiz iş görme davaları

Tazminat kelime anlamı olarak, zarar karşılığı ödenen para anlamına gelir. Hukuken, bir kimsenin menfaatlerinde iradesi dışında bir eksilme meydana gelmesi halinde, eksilmeden sorumlu olandan istenebilecek bedel olarak tanımlanabilir. Saldırı sonucunda eksilme kişinin malvarlığında

veya kişisel varlığında meydana gelebilir. Eksilmenin malvarlığı veya kişisel varlıkta meydana gelmesine göre açılacak tazminat davasının da türü de değişir;

Manevi Tazminat Davası

Manevi tazminat davası nedir?

Kişinin malvarlığında herhangi bir eksilme meydana gelse de gelmese de kişi, bu saldırı dolayısıyla çok yıpranmış, hayatına bir müddet eskisi gibi devam edemeyecek ölçüde üzüntü duymuş, kısacası hukuken himaye edilen kişisel varlıklarında eksilmeler meydana gelmiş olabilir. Bu durumlarda kanun, kişinin 'manevi tazminat davası' açarak zararlarının karşılanmasına olanak sağlamıştır.

Medeni Kanun madde 49 – (1) Şahsiyet hakkı hukuka aykırı bir şekilde tecavüze uğrayan kişi, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat namıyla bir miktar para ödenmesini dava edebilir.

(2) Hakim, manevi tazminatın miktarını tayin ederken, tarafların sıfatını, işgal ettikleri makamı ve diğer sosyal ve ekonomik durumlarını da dikkate alır.

Görüldüğü gibi kişilik hakkı saldırıya uğrayan kişinin zararının karşılanması için hakim, somut olayın özelliklerine göre takdir yetkisini kullanarak belirli bir bedele hükmedecektir. Hakim somut olayın özelliklerine göre ayrıca saldırının gerçekleştiği tarihten itibaren faize de hükmedebilir. Ancak bunun için faizin talep edilmesi şarttır. Manevi tazminat davalarında dikkat edilmesi gereken en önemli konu ise tazminatın bölünmesi veya maddi tazminatta olduğu gibi fazlaya ilişkin hakların saklı tutulması gibi bir imkanın olmamasıdır. Manevi tazminat için dava açıldığında belirlenen miktar dava açıldığı tarihteki taleple dava sonuna kadar bağlıdır. İslahla dahi bu miktarın değişmesi söz konusu değildir. Bu sebeple özellikle manevi tazminat davalarında talep edilecek miktar ve faiz açısından çok dikkatli davranılmalı muhakkak somut olayın özellikleri de göz önüne alınarak bir avukat, bir uzman ile görüşülmelidir.

Tarafları

Manevi tazminat davasını zarara uğrayan kişi açmalıdır. Eğer kişi manevi tazminat davasını açtıktan sonra ölmüş ise, bu durumda mirasçılar açılan davayı devam ettirebilirler.

Ne zamana kadar açılabilir? (Zamanaşımı)

Dikkat edilmesi gereken bir diğer önemli nokta ise manevi tazminat davasının zarar görenin, zararı ve fiili gerçekleştireni öğrenmesinden itibaren 1 yıl içinde ve her halükarda fiilin işlendiği tarihten başlayarak 10 yıl içerisinde zamanaşımına uğruyor olmasıdır. Kişilik hakkı ihlal edilen kişi belirtilen süreler içerisinde manevi tazminat davası açmalıdır. Aksi halde, hakkını bir daha talep edemeyecektir.

Nerede açılabilir? (Yetkili ve görevli mahkeme)

Manevi tazminat davasında yetkili mahkeme, davalı veya davacının yerleşim yeri mahkemesi ve fiilin meydana geldiği yer mahkemesidir.

Görevli mahkeme ise HMK md. 2 uyarınca asliye hukuk mahkemeleridir.

Maddi Tazminat Davası

Maddi tazminat davası nedir?

Kişilik hakkı saldırıya uğrayan bir kimsenin malvarlığında bu saldırı sonucunda bir eksilme meydana gelmiş olabilir. Eksilme meydana gelmese bile malvarlığındaki artış engellenmiş olabilir. Örneğin bir market hakkında insan sağlığına zararlı ürünler satıldığına ilişkin haberlerin çıkması o marketin satışlarını büyük ölçüde olumsuz etkileyecektir. Bu durumda maddi tazminat davası açarak zararın tazmini talep edilebilir.

(Tazminat davalarına ilişkin taraf, yetkili görevli mahkeme ve benzeri hususlar için manevi tazminat davasındaki açıklamalara tekrara düşmemek için burada yer verilmemiştir.)

Vekaletsiz İş Görme Davası

Bunlarla birlikte hukuka aykırı saldırı sonucunda herhangi bir gelir elde edilmiş ise örneğin kişinin fotoğrafı izinsiz olarak çekilmiş ve bu fotoğraf reklamlarda kullanılarak şirkete büyük ölçüde kazanç sağlanmış ise kişi, saldırıdan elde edilen bütün kazançları vekaletsiz iş görme davası ile talep edebilir.

b) Düzeltme ve cevap hakkı

Basının öncelikli görevi; kamuoyunun bilmekte menfaati bulunduğu olayı zamanında, eksiksiz ve doğru şekilde aktarmaktır. Bu bağlamda basının, kamuoyunun bilmekte menfaati bulunduğu bir bilgiyi yaymasının ve eleştirmesinin aynı zamanda sorumluluğu olduğu söylenebilir. Ancak basının bu sorumluluğu yerine getirirken hukuk düzeninin belirlediği sınırları aşmaması gerektiğini belirtmiştik. Basının bir kişiyi kamu menfaatini aşarak, küçük düşürecek şekilde eleştirmesinin ardından bunun sorumluluğu olduğu gerekçesiyle herhangi bir yaptırıma tabi tutulmaması düşünülemez. Bu durum insanların basının gücü karşısında hayatlarını eskisi gibi idame ettiremeyecek hale gelmelerine ve hukuk devletine olan güvenlerinin yok olmasına sebep olur. Bu sebepler göz önüne alınarak kanun koyucu tarafından kişilik hakkına basın yoluyla saldırıda bulunan bir kişiye saldırıyı tekzip ile defetme hakkı da tanınmıştır.

B.1) Tekzip nedir?

Tekzip sözlükte, bir haberi yalanlamak anlamına gelir. Bu hak, hakkında haber yapılan kişiye yayın konusunda yer alan bilgilerin gerçekte ne olduğunu kamuoyuna açıklama fırsatı verir. Bu sayede kişi hangi yayın organıyla ne süreyle haber yapılmışsa aynı sürelerde ve aynı yayın organında haberin gerçeğe aykırılığını kamuoyuna duyurma fırsatı bulur. Üstelik kanunda bu duyurunun yapılması için gereken sürelerin başvuru sürelerinden çok daha az olması şeklinde düzenleme yapılmıştır. Böylelikle kişilik hakları saldırıya uğrayan kişiler haber etkisini yitirmeden kamuoyunu gerçekler hakkında bilgilendirebilmekte ve haber sebebiyle doğacak zararları en aza indirgeyebilmektedir. Tekzip hakkı basının gücü karşısında kişiye verilmiş en önemli silahlardan biri olarak nitelendirilebilir.

Tekzip Hakkı Nasıl Kullanılır?

Tekzip hakkı, kişinin kişilik haklarının kitle iletişim araçlarından biriyle ihlal edilmesi hallerinde kişiye bu ihlali defetmek için kanun koyucu tarafından verilmiş bir haktır. Tekzip hakkının kullanılabilmesi için öncelikle saldırının hangi araç üzerinden yapıldığı tespit edilmedir;

i)Saldırı yazılı medya üzerinden gerçekleşmiş ise;

Yazılı medya aracılığıyla bir kişi hakkında yapılan haber, kişinin şeref ve haysiyetini ihlal eden nitelikte ise veya şeref ve haysiyetine yönelik hiçbir ihlal bulundurma bile haberin gerçeğe aykırı olması durumlarında kişi tekzip hakkını kullanılabilir. Yani bu hakkın kullanılması için haberin kişinin kişilik haklarına bir saldırı niteliğinde olması şart değildir, sadece gerçeğe aykırı olması hukuka aykırı sayılması için yeterlidir. Örneğin günlük hayatta da çokça karşımıza çıkan ünlü bir bayanın bir erkekle yemek yediğine ilişkin haberleri ele alalım. Bu haber her ne kadar kişilerin haysiyet ve şereflerine zarar vermiyor olsa da gerçeğe aykırı olmaları tek başına hukuka aykırılık teşkil eder ve bu tekzip sebebidir. Kişi hakkında bu nitelikte bir haber yapıldığında, haberin yapıma tarihinden itibaren 2 ay içinde tekzip hakkı kullanılmalıdır. 2 ay içerisinde kullanılmaması halinde bir daha kullanılması mümkün olmaz ve haberin doğruluğu kabul edilmiş sayılır. Bu noktada haberin 2 ay içinde öğrenilip öğrenilmediğini bir önemi yoktur. Ancak hakkında haber yapılan kişi ölmüş ise veya bu iki aylık süre içerisinde vefat ederse hak, mirasçıları tarafından kullanılır ve bu halde süre 3 aya kadar çıkabilir.

Kişi, düzeltme ve cevapta öncelikle buna sebep olan eseri belirtmelidir. '..... tarihinde ..... başlıkla yayınlanan haber...' gibi, sonrasında neden haberin tekzip sebebi olduğunu ve gerçeğin ne olduğunu ifade etmelidir. Ancak kişi bunu yaparken tekzip sınırlarını aşmamalı, ilgili yazıdan daha uzun ve kapsamlı bir düzeltme yapmamalıdır.

Tekzibin gönderilmesinin ardından sorumlu müdür 3 gün içerisinde yazıyı yayınlamalıdır. Eğer haberi yapan süreli yayın, aylık çıkan bir dergi ise tekzip yazısını aldıktan sonraki ilk sayıda tekzibi yayınlamalıdır. Tekzip metni; olduğu gibi, hiçbir değişiklik, ekleme veya çıkarma yapılmadan yayınlanmalıdır. Eğer yayımcı tekzip hukuka aykırı nitelikte veya başkalarının haklarını ihlal edici nitelikte açıklamalar olduğu düşünüyorsa veya tekzip sınırları ihlal edilmiş ise tekzibi hiç yayınlanmamalıdır. Sadede o kısımların çıkarılıp tekzibi yayınlanması söz konusu olamaz. Bununla birlikte tekzip, ilgili yayının yer aldığı sayfada ve aynı büyüklükte yayımlanmalıdır. Yayımcının bu kurallara uymaması halinde zarar gören 15 gün içerisinde bulunduğu yer sulh ceza mahkemesine başvurabilir. Yayımcının tekzibi bu şekilde yayınlamaması halinde cevap ve düzeltme talep eden kişi yayım tarihinden itibaren 15 gün içerisinde bulunduğu yer sulh ceza hakiminden yayımın Basın Kanunu hükümlerine uygun hale getirilmesini talep edebilir.

ii)Saldırı görsel-işitsel medya üzerinden gerçekleşmişse;

Kişilik hakkı radyo/televizyon aracılığıyla ihlal edilen kişi basında tekzipten farklı olarak direkt yayını yapan sorumlu müdürden tekzip talebinde bulunamaz. Diğer bir fark ise cevap ve düzeltme hakkının ancak mahkeme kararı ile kullanılabilmesidir. Radyo veya televizyon yoluyla kişilik hakkı zarara uğratılmış kişi ulusal bazda yayın yapan bir kuruluştan tekzip talep edecek ise Ankara Sulh Ceza

Mahkemesi'ne, yerel yayın yapan bir kuruluştan talepte bulunacaksa yerleşim yeri sulh ceza mahkemesine yayından sonraki 10 gün içerisinde başvuru yapmalıdır. Mahkeme 3 gün içerisinde karar verir. Kararın aleyhe olması halinde 3 gün içerisinde bir üst mahkemeye giderek karara itiraz edilebilir. Başvurunun kabul edilmesi halinde düzeltme, saldırı teşkil eden veya gerçeğe aykırı yayının yapıldığı saatte, aynı program içinde yayınlanır. Mahkeme kararına uyulmaması halinde yetkililer hakkında ceza davası açılabilir.

iii)Saldırı internet medyasında gerçekleşmişse;

Bugün milyarlarca internet sitesinin bulunması, sitelere yazıların yanı sıra fotoğraf, video ve benzeri paylaşımların özellikle cep telefonlarındaki gelişimin de etkisiyle anında yüklenebiliyor olması internette kişilik haklarının diğer alanlara göre daha fazla korunmasını gerektirmiştir. Yazılı medya ve görsel-ışitsel medyadan farklı olarak internet hukukunda tekzibin talep edilebilmesi için kişinin kişilik haklarına bir saldırıda bulunulması veya hakkında gerçeğe aykırı haber yapılması şartı aranmıyor. Haberin, kişinin niteliği önemsenmeden sadece haklarını ihlal etmesi tekzip talebi için haklı görülüyor. Bu gibi durumlarda hakkı ihlal edilen kişi öncelikle içerik sağlayıcısına, ulaşamıyorsa yer sağlayıcısına ulaşmalıdır. Sonrasında kişi, kendisine ilişkin içeriğin yayından çıkarılmasını ve yayındaki kapsamdan fazla olmamak üzere hazırladığı cevap ve düzeltmesini bir hafta süreyle internet ortamında yayınlanmasını isteyebilir. 2 gün içerisinde kişiye cevap verilmez veya doğrudan talebi reddedilirse, kişi 15 gün içerisinde yerleşim yeri sulh ceza mahkemesine başvurarak yayının kaldırılmasını ve cevap ve düzeltmenin yayınlanmasını isteyebilir.

İnternet ortamında bir kişi hakkında haber çıkması halinde bunu milyarlarca site arasından ve özellikle kopyala yapıştır haberciliğin yapıldığı birçok site içinden tespit etmek oldukça zor olacaktır. Yazılı medya veya görsel –ışitsel medya üzerinden bir haber yapıldığında üzerinden zaman geçtiğinde o habere ulaşmak oldukça zor olacakken internette bir kişi hakkında haber yapıldığında kişi veya olay hakkında seneler sonra bile arama yapıldığında ilgili habere ulaşılacaktır. Bu gibi sebepler göz önüne alınarak internet hukukunda, yapılan bir haberin adeta her gün yeniden yazılı veya görsel-ışitsel medyada yer aldığı kabul edilmiş ve diğer yayınlardan farklı olarak haberin yapılmasının ardından cevap ve düzeltme talep etmek için herhangi bir süre aranmamıştır.

Açılan dava sonucunda sulh ceza mahkemesi hakiminin verdiği karar lehe değil ve kişi haklarının ihlal edildiğini düşünüyorsa bu karara karşı en yakın asliye ceza mahkemesine kararın verilmesinden itibaren 7 gün içerisinde itirazda bulunulabilir.

BİREYİN, KİŞİLİK HAKKI İHLAL EDİLDİĞİNDE BAŞVURULABİLECEĞİ DİĞER YARGI YOLLARI

Kişilik hakkı çok farklı yollarla ihlal edilebilir durumdadır ve belirtildiği gibi bu saldırılara karşı kişilik hakları önemine binaen; Anayasa, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Ceza Kanunu gibi farklı alanlarla koruma altına alınmıştır. Pekiyi bir kişinin kişilik hakkı ihlal edildiğinde başvurabileceği yargı yolları nelerdir? Kişi kendisini nasıl koruyabilir?

TCK yer alan düzenlemelerde;

Kişinin başkaları ile paylaşmak istemediği veya sadece paylaştığı kişi ile arasında kalmasını istediği birtakım bilgileri olabileceğinden bahsetmiştik. Bu bilgiler kişinin rızası dışında, telefonu dinlenerek veya sair suretle başkaları tarafından öğrenilip ifşa edilir veya kişinin adını lekelemek gibi amaçlarla kişiye gerçekliği olmayan eylemler yükletilirse, kanun bu gibi hallerde kişilik hakkı ihlal edilene korumak amacıyla bir takım yaptırımlar öngörmüştür. Buna göre;

Tck md. 134 - (1) Kişilerin özel hayatının gizliliğini ihlal eden kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Gizliliğin görüntü veya seslerin kayda alınması suretiyle ihlal edilmesi halinde verilecek ceza bir kat arttırılır.

(2) Kişilerin özel hayatına ilişkin görüntü ve sesleri hukuka aykırı olarak ifşa eden kimse, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İfşa edilen bu verilerin basın ve yayın yoluyla yayımlanması halinde de aynı cezaya hükmolunur.

Görüldüğü gibi bir kişi, başkasının özel hayatının gizliliğini ihlal ettiğinde 1 yıldan 3 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılıyor. Gizliliğin kayda alınmak suretiyle ihlal edilmesi halinde ise bu durum suçun nitelikli halini oluşturuyor ve verilecek ceza bir kat oranında artıyor. Kişilerin özel hayatlarına ilişkin görüntü ve seslerin ifşa edilmesi hallerinde ise 2-5 yıl arası cezaya hükmediliyor.

Belirtilen şekillerde özel hayatlarına saldırıda bulunulan kişiler öncelikle Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunmalıdır. Savcılık veya hakim saldırıdan haberdar olsa dahi suç, takibi şikayete bağlı bir suç olduğundan savcının kendiliğinden soruşturma başlatması veya hakimın kendiliğinden kovuşturma başlatması mümkün değildir. Bu sebeple öncelikle suç duyurusunda bulunulmalıdır. Suç duyurusu ile birlikte elde edilen delillerin veya celbi talep edilen delillerin gösterilmesi ise araştırmaya yardımcı olması açısından faydalı olacaktır.

Bir kimsenin adını karalamak, kamuoyunda küçük duruma düşürmek, bir kimseden öc almak ve benzeri sebeplerle kişilere aslında yapmadıkları bilinen bir takım fiiller isnat edilmesi ise uygulamada sık karşılaştığımız bir diğer durum. Örneğin bir milletvekili hakkında aslında işlemediği bilindiği halde yolsuzluk yaptığı iddiasında bulunulması onun adını lekelenmesine ve hatta saygınlığını yitirmesine dahi sebep olabilir. Yine uygulamada çok sık karşılaştığımız bir durum ilişkinin bitmesinin ardından tecavüzde bulunulduğu iddiası. Kişileri bu gibi hallerden korumak için kanun koyucu;

TCK md.267'ye göre- "Yetkili makamlara ihbar ve şikayette bulunarak ya da basın yayın yoluyla, işlemediğini bildiği halde, hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamak için bir kimseye hukuka aykırı fiil isnat eden kişi 1 yıldan 4 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."

Ve TCK md.125'e göre – Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. Mağdurun gıyabında hakaretin cezalandırılabilmesi için fiilin en az üç kişiye ihtilal ederek işlenmesi gerekir.

Hükmüne yer vermiştir.

Görüldüğü gibi kişilik hakkı Ceza Hukuku çerçevesinde de koruma altına alınmış, çeşitli yaptırımlara tabi tutulmuştur. Ancak her ne kadar yaptırımlara tabi tutulmuş olsa da gerek yargılama sürecinin çok uzun sürmesi, gerek cezalandırma sonucundan kamuoyunun haberinin olmaması, yapılan haberin veya atılan suçun güncelliğini yitirmesi gibi sebeplerle kişilik hakkı ihlal edilenler uğradıkları zararın tazminini ceza yargılaması sonunda alamamakta, bu ve benzeri sebeplerle öncelikli bahsettiğimiz tazminat davası veya tekzip hakkını kullanmaya yönelmektedirler.

Toplumumuzda herkesin kabulünde olduğu üzere basın yoluyla ve bireysel bazda fiillerle özellikle internet aracılığıyla kişilik hakkı ihlali oldukça sık karşılaşılan bir durum olmasına rağmen, kişilik hakları saldırıya uğrayanlar haklarından haberdar olmadıkları için ihlaller devam etmekte ve ihlale sebep olanlar cezalandırılmamaktadır. Özellikle tekzip, hakaret davası ve hakaret kaynaklı manevi tazminat davası taleplerine ilişkin davaların açılması hem bireysel bazda oluşan zararların giderilmesini yardımcı olacak hem de toplumsal anlamda kişilik haklarına verilen değerin artmasını sağlayacaktır.

Stj. Av. F. Cansu Kılıç